

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Uluslararası Filoloji ve Çeviribilim Dergisi
Karamanoglu Mehmetbey University
International Journal of Philology and Translation Studies
Cilt / Volume: 5, Sayı / Issue: 1
Gönderilme tarihi / Received: 20.03.2023
Kabul tarihi / Accepted: 12.06.2023
DOI: 10.55036/ufced.1268101

Geoffrey Chaucer'ın *The House of Fame* ve *The Parliament of Birds* Eserlerinde Orta Çağ Hayvan Sembolizmi Geleneği

The Medieval Bestiary Tradition in Geoffrey Chaucer's *The House of Fame* and *The Parliament of Birds*

Araştırma Makalesi / Research Article

Seçil VARAL*, Asya Sakine UÇAR**

* Dr. Öğr. Üyesi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü, Karaman, Türkiye, e-posta: svaral@kmu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3776-769X

** Dr. Öğr. Üyesi, Iğdır Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Iğdır, Türkiye, e-posta: ucar.as@yahoo.com, ORCID: 0000-0002-9653-2911

ÖZET

Açıklamalar ve çizimler ile hayvanlar hakkında bilgi veren bir katalog niteliği taşıyan ve İngilizce *bestiary* olarak bilinen 'hayvan sembolizmi' kitapları Orta Çağ'da oldukça yaygındır. Varlık zincirinde insana en yakın olarak yaratılan 'hayvan' eski zamanlardan beri insan yaşamında büyük bir rol oynamış çoğu zaman insanlara yiyecek ve giyecek sağlayarak yaşamlarını kolaylaştırmıştır. Öte yandan Orta Çağ'da çoğunlukla tarım ve ulaşımda kullanılmaya başlanan hayvanlar, yalnızca birer av olmaktan öteye geçerek yaşamın her alanında insanların yanında olan en sadık dostlarına dönüşmüştür. Hayvanların insan yaşamında bu denli büyük bir role sahip olması insanların bu varlıkları tanıma isteğini arttırmış bu da hayvan motiflerinin ve sembolizmin edebiyatta da sıkça kullanılmasına neden olmuştur. Özellikle o dönemde oldukça popüler olan alegori ve sembolizm etkisi hayvanlara çeşitli mistik ve ruhani anlamlar atfedilmesine ve edebi eserlerde sıklıkla kullanılmasına ortam hazırlamıştır. Hayvan sembolizmi, böylelikle, din olgusunun hâkim olduğu Orta Çağ'da din ve ahlak dersleri vermede önemli bir araç haline gelmiş ve birçok edebi esere esin kaynağı olarak oldukça popüler bir geleneğe dönüşmüştür. Bu bağlamda Orta Çağ'daki *bestiary* geleneğinden yola çıkan bu çalışma İngiltere'nin ve İngiliz edebiyatının ilk büyük şairi olarak addedilen Geoffrey Chaucer'ın (1340-1400) *The House of Fame* (Şöhret Evi) ve *The Parliament of Birds* (Kuşlar Meclisi) eserlerinde hayvan sembolizminin izini sürmektedir. Böylelikle, çalışma Chaucer'ın hayvan sembolizmi mirasını bazen Orta Çağ'ın Hristiyan öğretilerinin merkezinde yer alan geleneğin aksine didaktik kaygı gütmeyen okuyucuyu sadece eğlendirmek bazen de dinin yanı sıra bilimsel konularda bilgilendirmek için kullanarak, geleneğe farklı bir bakış açısı getirdiğini göstermeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Sözcükler: Hayvan Sembolizmi, Bestiary, Geoffrey Chaucer, The House of Fame, The Parliament of Birds

---

ABSTRACT

Books on animal symbolism, the catalogues including data on many animals together with descriptions and illustrations also known as *bestiaries* in English, were quite common during the Middle Ages. The 'animal', which was created as the closest to humans in the chain of beings, has made life easier for humans since ancient times especially by providing them with food and clothes. In the Middle Ages, however, most of these animals were employed for agriculture and transportation which turned them into the most devoted friends of human more than just preys. Thus, people's desire to know animals better increased. This led to the frequent use of animal motifs and symbolism in literature as well. Especially with the influence allegory and symbolism, which were quite popular at the time, various mystical and spiritual meanings were ascribed to animals. In the Middle Ages marked by religion, animal symbolism became a crucial medium for teaching religion and morality as well as a source for inspiration for many literary works. Based on the Medieval bestiary tradition this study traces animal symbolism in *The House of Fame* and *The Parliament of Birds* by Geoffrey Chaucer (1340-1400), who is regarded as the first great poet of English literature. In so doing, the study aims to demonstrate how Chaucer contributed a unique viewpoint to the tradition at the core of Middle Ages Christian teachings, sometimes using his legacy of animal symbolism to entertain the reader without any didactic concern and other times to educate them on various scientific topics as well as religion.

Keywords: Animal Symbolism, Bestiary, Geoffrey Chaucer, The House of Fame, The Parliament of Birds

1. Giriş: Orta Çağ'da *Bestiary* Geleneği

Hayvan yaratılıştan bu yana yaşamın her alanında insan ile beraber var olagelmıştır. Eski zamanlardan beri hayatta kalmak için havanlara ihtiyaç duyan insan zaman içerisinde hayatın her alanında faydalandıkları bu varlıklarla farklı bir ilişki kurmuş ve bu da onları yakından tanıma isteğini arttırmıştır. Böylelikle doğa bilimleri doğmuş, bitkiler ve hayvanların incelenmesi ile bu canlılar hakkında birçok bilgi edinilmiş ve bazı kaynaklarda derlenerek gelecek nesillere aktarılmıştır. Özellikle hayvanlar ile ilgili olan derlemeler *bestiary*¹ adı altında yayımlanan mahlukat ansiklopedilerinde toplanmış ve çeşitli hayvanlar ile ilgili detaylı bilgiler resimleriyle beraber sunularak bir katalog ortaya konulmuştur. Nitekim belli bir kökeni ve yazarı olmayan, hayvanları tanıtıcı bu kataloglar zaman içerisinde farklı kültürlerin ve çeşitli yazarların katkılarıyla farklı boyular kazanmıştır. Diğer bir deyişle, bu kitaplar hayvanlarla ilgili bilimsel bilgiler sağlamaktan ziyade hayvanlara bazı insani özellikler, alegorik anlamlar atfederek yaratılan efsanelerle okuyucuya ahlak dersi vermeyi amaçlayan eğitici kitaplara dönüşmüş ve hayvan sembolizmi geleneğinin başlamasına olanak sağlamıştır.

Okuyucuyu hem eğlendirip hem eğiterek oldukça faydalı bir araca dönüşen mahlukat ansiklopedileri, özellikle katı Hristiyanlık öğretilerinin merkezde bulunduğu Orta Çağ İngiltere'sinde çoğunluğu eğitimsiz olan halka dini öğretmek için kullanılmaya başlanmıştır. Dini ve ahlaki amaç uğruna farklı hikayeler ve mitlerden beslenmesi hayvan sembolizmi

---

¹ *Bestiary* terimi Türkçeye 'mahlukat ansiklopedisi', 'yaratık kataloğu' veya 'hayvanları tanıtıcı kitapçıklar' gibi çeşitli biçimlerde çevrilebilir. Nitekim, bu seçeneklerden birini tercih etmek diğerlerini göz ardı etmek anlamına gelir ki bu da tüm bu çevirileri içinde barındıran ve daha kapsamlı olan bu terimi anlam kaybına uğratar. Dolayısıyla bu çalışmada herhangi anlam karmaşasına veya kaybına mahal vermemek adına terim olduğu gibi kullanılmaktadır.

geleneğini bilimsellikten git gide uzaklaştırmıştır. Gerçek ya da hayali, vahşi ya da evcil yaratıkları anlatan bu kitaplar hem efsanevi bir içeriğe sahiptir hem de hayvanların insanlara ders hükmünde olan belli meziyetleri temsil ettikleri bir dünya yorumu sunarak ahlaki ve dini bir yön sergilemektedir. Bu özelliğiyle *bestiary* geleneği Orta Çağ edebiyatında oldukça popüler bir geleneğe dönüşerek altın çağını yaşamıştır. Bu bağlamda Orta Çağ'daki *bestiary* geleneğinden yola çıkan bu çalışma, İngiltere'nin ve İngiliz edebiyatının ilk büyük şairi olarak addedilen Geoffrey Chaucer'ın (1340-1400) *The House of Fame*² (Şöhret Evi) ve *The Parliment of Birds* (Kuşlar Meclisi) eserlerinde hayvan sembolizminin izini sürmektedir. Böylelikle, bu çalışma, Chaucer'ın Hristiyan öğretisinin odağında olan hayvan sembolizmini bazen geleneğin aksine didaktik kaygı gütmeyen okuyucuyu sadece eğlendirmek bazen de dinin yanı sıra bilimsel konularda bilgilendirmek için kullanarak, geleneğe farklı bir bakış açısı getirdiğini göstermeyi amaçlamaktadır.

Tarihi gelişimine bakıldığında hayvanların edebi eserlerde temsili ve yorumlanması geleneği antik çağlardan günümüze kadar gelen bir gelişme göstermiştir. Öyle ki, yalnızca insanların değil hayvanların ve bitkilerin de bir ruhu olduğuna inanan Yunan filozof Aristoteles (MÖ 384 –MÖ 322) varlık zincirinde en alttan yukarı doğru inorganik şeyler, bitkiler, hayvanlar, insanlar, melekler ve Tanrı'yı koyarak hiyerarşik bir sınıflama yapar. Dolayısıyla insanlara en yakın sırada bulunan ve insanla arasında farklılıklar kadar benzerlikleri de olan³ bu varlıklar insan için oldukça önem arz etmektedir.⁴ Benzer şekilde Romalı doğa tarihçisi ve filozof Büyük Plinius 37 kitaptan oluşan insanlık tarihinin ilk ansiklopedisi olarak da kabul edilen *Doğa Tarihi (Naturalis Historia)* eseri ile bitki ve hayvanlar hakkında ansiklopedik bilgiler veren ilk yazarlar arasında yer alır. Bu bağlamda hayvanlar üzerine yaptıkları çalışmalarlarıyla kendilerinden sonra gelen yazarlara ilham veren Aristoteles ve Büyük Plinius çoğunlukla *bestiary* geleneğini başlatan yazarlar olarak addedilir. Nitekim, zaman içerisinde farklı insanlar, kültürler ve kaynaklarla beslenen *bestiary* geleneğinin belli bir yazarı ve kökeni bulunmamaktadır.

Temelde hayvanları ve doğayı tanıma merakı ile ortaya çıkan *bestiary* geleneği kilise babaları, Romalılar, Yunanlılar ve Mısırlılar gibi farklı kültür ve toplulukların elinden geçerek zamanla mitoloji ve sözlü edebiyata doğru evrilmiştir (White, 1960, s. 231). Ahlaki bir boyut kazanarak bilimsellikten git gide uzaklaşan türün bu boyutunun göz ardı edilmesi “[...] hayvan kataloglarının doğa tarihinin doğru olmayan çalışmaları olarak addedilmesine yol açar” (Baxter, 1998, s. 15). Öyle ki, bu ahlaki amaç uğruna efsane ve mitlerden beslenen *bestiary*

² Aksi belirtilmedikçe bu çalışmada çeviriler tarafımızca yapılmıştır. Bahsi geçen eserlerin Türkçe çevirisi bulunmadığı için eserlerin isimleri ilk olarak orijinal dilinde kullanılmıştır. Çalışmanın kalan kısmında herhangi bir karışıklık yaratmamak adına eserlerin Türkçe isimleri kullanılacaktır.

³ İnsan ve hayvan arasındaki yakınlık ve benzerlik eski zamanlardan süregelen bir tartışma konusudur ve düşünürler iki karşıt grup oluşturmaktadır. Bu çerçevede, Joyce Salisbury, *The Beast Within: Animals in the Middle Ages* adlı kitabında bu dikotomiye Ortaçağ düşünürleri üzerinden ele alır ve 4.yy kilise babalarından Augustin insan ve hayvan arasında keskin bir ayırım olduğunu savunduğunu dile getirirken 13.yy tarihçilerinden Gerald of Wales'in insan-hayvan arasında benzerlik olduğu görüşünde olduğunu ileri sürer (1994, s. 1).

⁴ Aristoteles'in Ruh anlayışı ile ilgili detaylı bilgi için Bkz. Kaya, M. (2014). “Aristoteles'in Ruh Anlayışı”. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı 18, 91-98.

kitapları gerçekte var olan hayvan türlerinin dışına çıkararak kanatlı bir hayvan olarak bilinen “grifin”⁵ ve tek boynuzlu at olarak bilinen “unicorn”⁶ gibi gerçekte var olmayan hayvanları da dahil etmeye başlar. Grover Cranin *The Bestiary and the Medieval Mind-Some Complexities* kitabında yorumcular için asıl önemli olanın, ahlaki bir ders verme amacıyla yeniden uyarlanan efsanelerin doğruluğu değil, ahlaki veya dini öğretiler arasında paralellik kurmaya uygunluğu olduğunu dile getirir (1941, s. 191). Böylelikle *bestiary* kitapları *içerdiği resimlerin eğitici işlevini kolaylaştırmasından dolayı* alegori ve sembolizmin oldukça popüler olduğu Orta Çağ'da Hristiyanlık öğretilerini vermek için ideal bir araca dönüşür.

Orta Çağ *bestiary* kitapları, M.S. 2. yüzyılda İskenderiye'de⁷ yazıldığı varsayılan Latin metin *Physiologus*'tan (*The Naturalist*) bölümler, paragraflar ve açıklamalara eklenen efsaneler, halk masalları ve Hristiyan dini öğretilerinden oluşmaktadır. Doğa yaşamını Hristiyanlık çerçevesinde ele almayı amaçlayan *Physiologus* malzemesini Aristoteles ve Büyük Plinius gibi filozoflar ve onların Romalı takipçileri C. Julius Salinus ve Lucan'dan alır (Barber, 1993, s. 9). Hayali ve gerçek hayvanlar üzerine yazılan şiirlerden oluşan ve farklı versiyonları bulunan eser, sayısı yirmi ile elli arasında değişen bölümlerden oluşur. Willene B. Clark ve Meredith T. McMunn'un kaleme aldığı *Beasts and Birds of the Middle Ages* eserinde belirtildiği üzere *Physiologus*'un her bölümünde –hayvan, kuş, yılan veya böcek– gibi farklı bir yaratık ele alınır. Bu hayvanların özellikleri dolaysız gözlemlerden, kulaktan kulağa aktarıla gelmiş bilgilerden, fabllardan ve mitlerden yararlanan derleyici-yazar tarafından açıklanır. Hemen sonrasında bu açıklamalara yazar tarafından Hristiyan ahlaki öğretisi eklenir (Clark ve McMunn, 1989, s. 2). Bu bağlamda, eser ilk bakışta hayvan davranışları hakkında bilgi veriyormuş gibi görünse de esas amaç Tanrı, insan ve şeytan bağlamında kıssadan hisseler ortaya koymaktır.

Physiologus Orta Çağ *bestiary* geleneğini yalnızca içerik olarak değil aynı zaman da yapı olarak da etkilemiştir. Orta Çağ *bestiary* kitaplarında hayvanları ilgilendiren bölümler genelde *Physiologus*'daki gibi iki kısımdan oluşmaktadır. Hayvanın karakteristik davranışlarına değinen ilk bölümü, daha ahlaki bir açıyla Hristiyanlık doktrinine uygun sembolik açıklamaların getirildiği ikinci bir bölüm izler. Örneğin, panter hakkında ansiklopedik bilgilerin

---

⁵ Griffin, T. H. White'ın *The Bestiary: A Book Of Beasts* adlı kitabında aslan vücudunu andıran ancak kartal kafasına sahip bir hayvan olarak resmedilir ve Griffin'in bir insanı bile parçalara ayırabilecek güçte olduğu dile getirilir (1960, s. 22).

⁶ T. H. White kitabında Unicorn'a Latince “unicornis” sözcüğünden gelen tek boynuzlu at olarak değinir. Vahşi ve hiçbir avcı tarafından yakalanamayacağına inanılan bir hayvan olan tek boynuzlu atın gizlendiği yere gelen bir bakire kızın kucağına atlamasıyla avcılar tarafından yakalanmasına değinen White, ruhen İsa ile özdeşleştirilen bu hayvanın kafasındaki tek boynuzun İsa'nın Tanrı'yla olan bütünlüğüne işaret ettiğini söyler (1960, s. 21).

⁷ *Bestiary* kitabında Richard Barber *Physiologus*'un Yunanca versiyonun “ilim yuvası” olan İskenderiye'de M.S. 2 ve 5. yüzyıllar arasında yazıldığını söyler İskenderiye'nin o dönemde pagan ve Hristiyanların buluşma noktası olduğuna dikkat çeker (1993, s. 9). Benzer bir şekilde, *Symbolism of Animals and Birds Represented in English Church Architecture* başlıklı tez çalışmasında Arthur Collins de İskenderiye'den *bestiary*'nin doğum yeri olarak bahseder ve burayı “eğitimin ve dünya ile ilgili batıl inançların merkezi” olarak nitelendirir (1913, s. 2). Collins'e göre İskenderiye Doğu ve Batı, Yunan, Romalı, Yahudi, Mısırlı yani her bölgeden ve kesimden gelen alimlerin ve tüccarların buluşma yeridir ve Eski Ahit'i ilk Hristiyan yazarlarının oldukça aşına olduğu “Septuagint” Yunancasına çevirenler İskenderiyeli bu alimler olduğu için de ayrı bir öneme sahiptir.

verildiği birinci bölümde panter “benekli, çevik ve kana susamış bir hayvan” olarak tanımlanırken ikinci bölümde panter “çeşitli kötülüklerle dolu olan şeytani ya da suçlarla ve çeşitli günahlarla lekelenmiş günahkâr kul” olarak ele alınır (Barber, 1993 s. 35). Bu betimlemenin arkasından İncil’den bir hikâyeye ile Hristiyanlık öğretisi gözler önüne serilerek panter üzerinden verilmek istenen dini ve ahlaki mesaj pekiştirilir:

İncil’in son bölümünde Deccal, pek çok kötülükle lekelenmiş bir panter olarak gösterilmektedir: “Ve gördüğüm hayvan, leopar gibi bir şeydi” [Revelations 13:2]. Aynı sözler günah işlemeye ısrar edenler için de söylenir. Başka bir yerde şöyle yazılmıştır: Kurt kuzuyla yaşayacak, leopar küçük oğlanla yatacak” [İsiah 11:6]. Bu, İsa'nın gelişiyle olur. Daha önce zalimler kuzular gibi masum oldular ve günaha bulaşanlar tövbe edip imana geldiler (Barber, 1993, s. 35).

Görüldüğü üzere panterin fiziksel görünümünden ve türünün özelliklerinden daha çok simgelediği anlama ve bu sembolik anlam aracılığıyla verdiği mesaja yer verilmiştir. Bunun yanı sıra, diğer metinlere –özellikle İncil gibi dinin önemli bir parçası olan metinlere– göndermelerde bulunularak panterin taşıdığı sembolik anlam vurgulanmış ve böylelikle insanlara tövbekâr olmaları gerektiği, ancak bu yolla kurtuluşa erebilecekleri anlatılmıştır. Anonim olan *Physiologus* çeşitli dillere çevrilmiş, zaman içinde metne eklenen bölümler ve yeni bilgilerle kitabın içeriğinde önemli değişiklikler meydana gelmiştir⁸ (Kerns, 2011, s. 405). Fakat zamanla *Physiologus* ve *bestiary* arasında farklar belirmeye başlamış ve *Physiologus*’da daha mistik ve teolojik olan hayvan yorumu, *bestiary* geleneğinde daha ahlaki ve etik bir boyut kazanmıştır. Böylece, *bestiary* kitapları *Physiologus*’e nazaran daha didaktik eserler olarak tarih sayfalarında yerini alarak gitgide artan bir popülerlik kazanmıştır.

Kısaca özetlemek gerekirse, hayvan sembolizmi insan davranışlarına ayna tutmuş ve doğa kanunlarını ortaya koymaktan ziyade bu kanunlara yorum getirerek günahkâr insanı eğitmeyi amaç edinmiş ve böylelikle Hristiyanlık öğretisinin önemli bir parçası haline gelmiştir (Barber, 1993, s. 7). Bu bağlamda, *Physiologus* başta olmak üzere çeşitli kaynaklardan beslenerek süregelen *bestiary* geleneği en parlak dönemini on ikinci ve on üçüncü yüzyıllarda yaşamıştır. Hem öğretici işlevi hem de kullanılan hayvan resimleri *bestiary* kitaplarını manastır kütüphanelerinin vazgeçilmezleri kılarak rahip ve papaz gibi önemli din adamlarının da vaazlarında hayvan sembolizmini sıkça kullanmasına yol açmıştır. Bunun yanı sıra hayvan figürlerinin dönemin el yazmalarında, klişe duvarlarında, kalkan ve bayrak sancaklarında sıklıkla karşımıza çıkması ve hayvanların hikayeler, şiir, atasözü, romans ve tüm dekoratif sanatlarda önemli bir yer edinmesi Orta Çağ’da bu geleneğin ne denli popüler olduğunun kanıtı niteliğindedir (Payne, 1990, s. 9). Dolayısıyla, Orta Çağ’ın önde gelen isimlerinden biri olan Geoffrey Chaucer’ın da döneminde bu denli yaygın olan hayvan sembolizmini eserlerinde sıkça kullanması tesadüfi değildir.

⁸ Kitabın başarısı ve etkisinin ne denli yaygın olduğu E.P. Evans’ın *Animal Symbolism in Ecclesiastical Art* kitabında şu sözle ortaya konur: “Belki de İncil hariç hiçbir kitap yüzyıllar boyunca insana *Physiologus* kadar nüfuz etmemiştir. Kitap, Latince, Etiyopyaca, Arapça, Ermenice, Süryanice, Anglosakson, İzlandaca, İspanyolca, İtalyanca ve tüm Alman-Roman dillerinin ana lehçelerine çevrilmiştir” (1896: 62-63). Bu bağlamda, kitabın birçok dile çevrildiği gibi, A, B, C ve Y gibi çeşitli Latin versiyonları da mevcuttur. Brien Kerns’e “aralarındaki ayırım önemlidir çünkü çeşitli Latin versiyonları A (on birinci yüzyıl), B (sekizinci yüzyıl), C (dokuzuncu yüzyıl), Y (sekizinci yüzyıl), Theobald (on birinci yüzyıl) ve Dicta Chrysostomi [DC] (on birinci yüzyıl) olarak bilinir” ve Orta Çağ *bestiary* geleneğinin Latin versiyondan türemiştir (2011, s. 405).

Savaşa katılıp esir düşen, çeşitli diplomatik görevlerde bulunan ve bu sayede birçok ülkeye seyahat etme şansını elde eden Chaucer “Yüzyıl Savaşları” (1340-1360), üç şiddetli “veba salgını” (1347-1351), “köylü isyanı” (1381) gibi olaylara tanıklık ederek oldukça kaotik bir dönemde yaşamıştır. Öte yandan, (kilise içinde rüşvetin gitgide artması gibi) kilisenin mal edinmeye başlamasıyla artan dini kurumlardaki yozlaşmaların yanı sıra adalet kurumlarının da para kazanmak uğruna bozulmaya başlamasını yakinen gözlemleyen Chaucer, insanların içinde bulunduğu bu durumu bir nebze olsun hafifletmek adına çoğunlukla okurlarını eğlendiren eserler yazar. Bu çerçevede Chaucer *Kuşlar Meclisi* eserinde ilk olarak dönemin hengâmesi içerisinde kaybolan okuyucuyu eğlendirme kaygısını dile getirir:

Benden geçerek gidilir o mutluluk diyarına
Ölümcül yaraya merhem, kalbe derman,
Benden geçerek gidilir o lütuf pınarına,
Orda yeşil, şen bir Mayıs vardır her zaman,
Bu yoldur iyi olan ne varsa ona varan.
Neşelen ey okuyucu, üzüntünü at,
Bak açığım, gir, ilerle son sürat (2006, s. 31)⁹.

Öte yandan okuyucuyu neşelendirmek çabası Chaucer'ı böyle yozlaşmış toplumda didaktik olmaktan alıkoyamaz. Dönemin şiirinin genel özelliklerinden birinin de didaktik olma ve her eserin sonunda “kıssadan hisse” verme olduğu göz önüne alınırsa, tam bir dönem adamı olan Chaucer'ın didaktik olma arzusuyla eserinde hayvan sembolizmine yer vermesi kaçınılmazdır. Dolayısıyla çalışmanın bundan sonraki bölümünde Chaucer'ın *Şöhret Evi* ve *Kuşlar Meclisi* adlı eserlerindeki hayvan sembolizmini çalışmanın bu kısmına kadar verilen ve *bestiary* geleneği hakkında bir altyapı oluşturan bilgiler ışığında incelemek yerinde olacaktır.

2. Chaucer'ın *The House of Fame* (*Şöhret Evi*) ve *The Parliament of Birds* (*Kuşlar Meclisi*) Eserlerinde *Bestiary* Geleneğinin Yansımaları

1379-1380 yıllarında yazıldığı tahmin edilen *Şöhret Evi* Chaucer'ın alegorik şiirlerinden biridir. Şiir Chaucer'ın “Fransız” ve “İtalyan” etkisindeyken yazdığı eserlerden biri olarak addedilir. Özellikle biçeme bakıldığında Fransız, içerikte ise İtalyan etkisinin esere hâkim olduğu görülmektedir. Brian Stone'un Chaucer'ın *Şöhret Evi*'ne giriş olarak yazdığı “Introduction to *The House of Fame*”de de belirttiği üzere şiir Fransız “love vision” şemasında yazılmış, Dante de şiiri birçok yönden etkilemiştir (1987, s. 61). Bu bağlamda, eserin yapısal olarak Fransız “love visions” geleneğindeki rüya çerçevesini benimsemesi şairin hayvan sembolizmi ve alegorik karakter kullanımına olanak sağlarken Fame tapınağının ayrıntılı betimlemesini ve antik mitolojiden kişileştirmelere yer vermesini de kolaylaştırmıştır. Öte yandan içeriğine bakıldığında Dante'nin eserindeki etkisini Stone şu sözlerle dile getirir: “Şöhret Evi'ne yükseliş Araf'a yükselişi aksettirir. Üçüncü Kitap için yazılan önsözdeki (Proem) Apollo'ya yakarış, kuşkusuz Chaucer'ın şiir sanatına ulvi bir rol biçme hususunda etkilendiği Dantevari bir

⁹ Bu alıntının çevirisi Nazmi Ağıl'ın Türkçeye kazandırdığı Chaucer'ın *Canterbury Hikayeleri* adlı kitabının girişinden alınmıştır. Bkz. Chaucer, G. (2006). *Canterbury Hikayeleri*. Çev. Nazmi Ağıl. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, s. 31.

yakarışı anımsatır. (1987, s. 61). Nitekim Stone'a göre Chaucer'ın Dante'den esinlenilmiş Kartal'ım "komik biçimde başkalaştırılmıştır" (1987, s. 61). Benzer bir çerçevede *Rethinking Chaucerian Beasts* çalışmasında Dante ve Chaucer'ın İlahi Komedy ve Şöhret Evi eserlerindeki Kartalların bir kıyaslamasını yaparak Dante'nin Kartal'ı sessizlik içinde belirip ortadan kaybolarak bir kuştan ziyade ilahi gücün manifestosu olurken, Chaucer'ın Kartal'ı neredeyse hiç sessiz kalmaz ve şaire karşı küçümseyen bir tavır takındığını söyler (2012, s. 3). Şüphesiz iki Kartal arasındaki bu fark Chaucer'ın mizahi bakış açısı ve nükteli anlatımından kaynaklanmakta, şair ve alaycı Kartal arasındaki komik diyaloglar ise okuyucuyu eğlendiren birer güldürü unsuruna dönüşmektedir.

Üç kitaptan¹⁰ oluşan ve tam olarak sonlandırılmayan eser Chaucer'ın uykuya dalıp rüyasında camdan yapılmış ve altın heykeller ile donatılmış Venüs'ün tapınağına gitmesiyle başlar. Eserin ilk bölümü tapınakta pirinç bir levha üzerine kabartma olarak işlenen Virgil'in *Aeneid* adlı eserini ele alarak Aeneas'ın Truva'dan kaçışını, Dido ile birlikte oluşunu ve sonunda onu terk etmesini anlatır. Bu bakımdan *Aeneid*'in özeti niteliğindeki ilk bölüm altın renkli büyük bir kartalın birden belirmesiyle biter. Nitekim ikinci bölümde eserin didaktik yönü baskın hale gelir ve şair ders verme kaygısını açıkça dile getirir:

Şimdi İngilizce dilini anlayan
Herkes, her kesimden her yaştan
Rüyamı bir kez dinleyin
Ve ulvi bir ders öğrenin (1987, s. 77).

Bu bölümde, şaşkın ve korkmuş şairi kavrayıp göklere yükselten kartal şairle dalga geçer ve onun bilgisizliği karşısında bir şeyler öğrenebilmesi için onu Şöhret Evi'ne götürür. Burada şöhretin Kraliçe Şöhret tarafından keyfi olarak dağıtıldığını gören şair, birinin ona buraya şöhret için mi geldiğini sorması üzerine panikler. Sadece haber almak için geldiğini söylemesi üzerine şair "House of Rumour" yani Söylenti Evi'ne gönderilir. Kuru dallardan yapılmış ve insanların sürekli birbirine fısıldadığı bu evde çeşitli haberler duyan şairin "otorite figürünü"¹¹ görmesiyle şiir sonlanır. Eser tam olarak sonlanmamasına rağmen William Caxton'ın eserin sonunu nasıl aktardığını Chaucer'ın *Love Visions* kitabının çevirisini yapan Brian Stone kitabın son not kısmında şöyle belirtir:

Ve gürültüsüyle onların
Birdenbire korkuyla uyandım
Ve gördüklerimi hatırladım
Ve olduğumu hayalimde

¹⁰ "Chaucer's 'The House of Fame'" isimli makalesinde Paul F. Baum Chaucer'ın *Şöhret Evi*'ni aslında üç kitaba bölmediğini, Caxton ve Thynne'in kitabı yayımlarken üç kitap haline yayımladıklarını vurgular. Öte yandan, Chaucer Üçüncü Kitabı yazarken "bu son küçük kitap" olarak tanımlamasının eserin kitaplar halinde bölümlendiğinin kanıtı olduğunu belirten Baum, böyle bir bölünmenin Fransız "love visions" geleneğinde beklenmedik bir şey olduğunu dile getirir (1941, s. 249).

¹¹ The "Man of Gret Auctorite" in Chaucer's "House of Fame" adlı makalesinde Pat Trefzger Overbeck bu "otorite figürünün" kim olduğunu tartışır. Overbeck bu figürün Richard II, Boethius veya Hz. İsa olduğuna dair görüşler olduğunu ancak bu kişinin kim olduğunun tam olarak bilinemeyeceğini belirtir (157).

Ne kadar uzak ve yüksekte
Ve nasıl merak ettim
Kudretli Gök gürültüsü tanrısının nasıl bahsettiğini
Bu bilgileri, yazmamı ve duyduğunuz gibi bitirmemi.
Amaç edindim işte bu yüzden
Çalışıp okumayı her geçen günden
Bu yüzden rüyada ya da oyunda
Bu küçük Şöhret kitabını bitiriyorum (1987, s. 243).

Şöhret Evi'inde hayvan sembolizmine oldukça hâkim olduğunu gözler önüne seren Chaucer, hayvan imgesi olarak bir kuşu (Kartal'ı) tercih eder. Genelde çıkardıkları seslere göre isimler verilen kuşlar birçok "bestiary" kitabında ikinci bölüm olarak kurgulanır. Uçarken kanatlarının haç şeklini aldığı düşüncesinden yola çıkarak insanların kollarını sevgiye açmaları ve haç taşıyarak kendilerini korumaları gibi dini yorumlamalar da kuşlar aracılığıyla iletilir. *The Book of Beast* adlı eserinin İkinci Bölümü'nde T. H. White "kuşları" şu şekilde anlatır: "Onlar Kuş (A-ves) olarak adlandırılır çünkü düz bir yol (vias) izlemezler yoldan saparak yan yollara girerler. Onlar Kanatlılar (alites) olarak adlandırılırlar çünkü kanatlarıyla (alis) yüksek yerlere çıkarlar ve tüyleriyle kürek çekerek cennete erişirler" (1960, s. 103-104). Bu açıdan düşünüldüğünde kuş alegorisinin Chaucer'ın eserinde vermek istediği kıssadan hisseyi, yani yolunu kaybetmiş insanın Tanrıya ve doğru yola yönelmesi gerektiğini ve ancak bu yolla kurtuluşa erebileceğini, iletmesi için oldukça uygun olduğu su götürmez. Bunun yanı sıra, bu seçimde Dante'nin etkisi kadar Kartal'ın *bestiary* geleneğinde yaygın olarak kullanılması ve okuyucunun Kartal'a aşına olmasının etkisi de yadsınmaz.

Bestiary kitaplarında "Kartallar"ı ele alan hikâyede ise bu kuşların adını gözlerinin keskinliğinden yani İngilizce "zeki" anlamına da gelen "acuteness" kelimesinden aldığı anlatılır. Gözleri öyle keskindir ki denizin üzerinde çok yükseklerde süzülmesine rağmen küçük balıkların yüzüşünü görebilir ve şimşek gibi avının üstüne inerek avını kıyıya taşıyabilir (White, 1960, s. 105). Öte yandan, yaşlandıkça eski gücünü kaybeden ve gözlerine "sis perdesi inen", görememeye başlayan kartal pınar arayışı içinde Güneş'e o kadar yakın uçar ki kanatları alev alır ve gözleri güneş ışınlarından yanar. Bunun üzerine bir pınara düşen kartal üç kere suya dalar ve her dalışında kanatları eski gücüne kavuşur, gözleri eski parlaklığına döner (Barber, 1993, s. 119). Sonuç olarak verilen dini mesaj ise şöyledir: "Aynı şeyi sen de yap eski elbiselere bürünmüş kalbinin gözleri görmez olmuş insanoğlu. Tanrı'nın kutsal pınarını ara ve aklının gözlerini Tanrı'ya doğru kaldır- ki Tanrı adaletin kaynağıdır- ancak böyle yaptığın takdirde kartalda olduğu gibi senin de gençliğin geri gelecektir" (White, 1960, s. 106-107). Bu bağlamda, daha sonra da ele alınacağı üzere Chaucer'ın bilge Kartal'ının bu dinsel temalı masajı şaire ve dolayısıyla okuyucuya iletmesi aslında bir Kartaldan geldiği için insanların da akıllarında yer edinmesini sağlayacaktır.

Şöhret Evi'nde Kartal *bestiary* kitaplarındakine benzer ilahi bir gücü ve zekâyı da simgeleyen sembolik bir anlamda kullanılır. Öyle ki, Kartal sayesinde hem şairin hem de okuyucunun bir yandan "gözlerindeki sis perdesi" aralanırken bir yanda da şair ve altın renkli bilge Kartal arasındaki konuşmalar ve şairin bilgisiz ve şaşkın halleri okuyucuyu güldürür. Öte

yandan, her şeyi bilen Kartal bir Tanrı figürü gibi belirir çünkü Kartal Geoffrey’i sadece birçok konuda aydınlatmakla kalmaz aynı zamanda adeta onun aklından geçenleri okur. Örneğin, aniden yıldıza dönüşeceği hakkında düşüncelere kapılan Geoffrey karşısında Kartal şairin düşüncesini okuyarak onu bu düşüncelerden kurtarır. Bu bağlamda, Kartal öncelikle panik halindeki şairi bir nebze olsun sakinleştirebilmek için geliş amacını ve Jupiter tarafından görevlendirdiğini anlatır ardından da şairin yazdığı “kitaplarla”, “şarkılarla”, “nakaratlarla” ve “ritimlerle” verdiği hizmetten ötürü ödüllendirildiğini söyler. Bu açıklamalardan sonra Kartal çeşitli konular hakkında şaire ders vermeye başlar:

Geoffrey, eminim bilirsin bunu:
Doğada her şeyin var olduğunu
Bir yerleşim yerinde hem de
Kendine en uygun yerde
Varlığını en iyi sürdürebileceği
Bir yer ki doğasının destekleyeceği
Oradan uzakta olduğu zaman
Her yönüyle oraya gitmeye çabalayan.
İşte! Olur görme şansın herhangi bir gün
Bazı ağır nesnelere örneğin
Büyük taşlar, ya da kurşun ağırlığınca
Ki onu kaldırıncaya ve bırakınca
Aşağı düşer anında.
İşte bu söylediklerim geçerli ateş için ses için ya da
Ya da duman, ya da ışığın başka cismi
Yukarı doğru yükselmeye çabalar her biri.
Işığın her hali özgürken
Yükselmeye çalışır, ağır alçalırken.
Görürsün bu yüzden işte
Bütün nehirleri akarken denize;
Çünkü bunu yapmaları doğaları gereğidir (1987, s. 83).

Görüldüğü üzere Kartal şaire yerçekimi hakkında bilimsel bir ders verir ve aynı bilimselliği “konuşma” üzerine de sürdürür. Bu bağlamda, kartal yalnızca “Geoffrey” diye seslendiği şaşkın ve “pasif öğrenci”¹² konumundaki şair için bir öğretmen, yol gösterici değil aynı zamanda Chaucer’ın Orta Çağ bilimi, retorik geleneği ve şiir sanatı hakkındaki görüşlerini ifade etmesine olanak sağlayan bir araçtır. Bu aydınlatıcı bilgilerin hemen ardından “Ve şimdi sıradaki öğreteceğim şey / Her konuşma, her gürültü, her seste / Var olan yüksek etki/- Bir farenin ciyaklaması bile hatta- / Şöhret’in evine gelir mutlaka” (1987, s. 58) diyen Kartal ses hakkında bilgi vermeye başlar. Bu çerçevede, deneysel bir biçimde ses dalgalarının dağılmasını

¹² Bkz. Powrie, S. (2010). "Alan Of Lille's Anticlaudianus As Intertext In Chaucer's House Of Fame." *Chaucer Review* 44.3 246-267. *Art Source*. Web. 25 Mayıs 2015.

suya atılan taşın ortaya çıkardığı ve gittikçe genişleyen halkalar üzerinden anlatan Kartal ağızdan çıkan her yüksek ya da kısık sesin Şöhret Evi'nde yankılandığını anlatır.

Dolayısıyla, *bestiary* geleneğine göre “ilahi pınarda” yenilenen ve gücünü geri kazanan Kartal, *Şöhret Evi*'nde de verdiği bilgilerle bilgisiz şairi ilahi gücün büyüklüğüyle aydınlatır. Öyle ki, Chaucer *bestiary* kitaplarındaki Kartal'ı ele alan bölümde verilen ahlaki öğretinin aynısını Kartal'ın kendi sözleriyle verir. Bu bağlamda, bilge Kartal –tıpkı *bestiary* kitaplarında resmedilen kartal gibi– güneşe çok yakın uçtuğu için düşen Icarus'u örnek olarak verdikten sonra şaire şöyle der: “Ve yüzünü çevir şimdi yukarıya / Ve bak bu kudretli boşluğa, / Bu gökyüzüne; ve gayret et / Orada göreceklerinden ürkmemeye (1987, s. 88-89). Bu Hristiyan ahlaki öğretilerinden sonra şairi bir süre yalnız bırakan Kartal Üçüncü Kitabın sonuna doğru dallardan yapılmış dönen Söylenti Evi'nde bir kayaya tünemiş şekilde tekrar belirir. Şairin yardım yakarmalarına dayanamayan Kartal kendi yardımını ve yol göstermesi olmadan şairin hiçbir şey yapamayacağını dile getirir ve tekrar şairi parmaklarının arasında kavrayarak onu doğru yola sevk eder.

Sonuç olarak, *Şöhret Evi* adlı eserde şaire göre nispeten yaşlı olan Kartal bilgelik ve yol göstericilik gibi çeşitli sembolik anlamlara gelmektedir. Bunun yanı sıra Tanrı benzeri her şeyi bilen bir figür olarak da gösterilen Kartal, insanı kucaklayan Hz. İsa'nın koruyup kollayan yönünü simgeleyen ve insanın Tanrı'ya sığınması gerektiği vurgulayan, dini bir öğretilere de olanak sağlayan bir araçtır. Nitekim Kartal'ın bilgeliği karşısında şairin şaşkınlığı ve bilgisizliği eseri Orta Çağ'ın ağır didaktik havasından uzaklaştırarak okuyucuyu güldüren ve eğlendiren bir esere dönüştürerek Chaucer'ın insancıl ve mizahi bakış açısını bir kez daha gözler önüne serer.

Chaucer'ın hayvan sembolizmine başvurduğu bir diğer önemli eseri ise 1382-83 yılları arasında yazdığı sanılan diğer bir alegorik şiiri *The Parliament of Birds* yani *Kuşlar Meclisi*'dir. *Şöhret Evi*'nin Kartal'a insani özellikler yükleyerek çeşitli bilimsel ve ahlaki dersler veren ve bu sayede hayvan ve insan arasındaki ayrımı ortadan kaldıran Chaucer, bu eserinde de benzer bir yol izlemiş, farklı kuş çeşitlerine insani davranışlar atfederek çeşitli konulara göndermede bulunmuştur. *Şöhret Evi*'nde olduğu gibi anlatıcının gördüğü bir rüyayı anlatan *Kuşlar Meclisi* 14 Şubat St. Valentine gününde insanlar gibi sevgililerini seçmeye çalışan kuşları anlatır. Eser anlatıcının bir şeyler öğrenme hevesiyle Cicero'nun *Dream of Scipio* eserini okurken uyuyakalmasıyla başlar. Uykusunda Scipio Africanus gelir ve aşk arayışında olan anlatıcılığı aşk tanrısı Cupid, iffet tanrıçası Diane gibi birçok alegorik figürlerle karşılaşacağı Venüs'ün kutsal tapınağına doğru bir yolculuğa çıkarır. Anlatıcının son karşılaştığı alegorik figür ise Doğa¹³ tanrıçasıdır. Venüs'ün tapınağından geçen anlatıcı, eşlerini seçmek için toplanan kuşlardan oluşan bir meclisin bulunduğu bir bahçeye ulaşır.

Doğa'nın başkanlığı eşliğinde kurulan meclis, üç erkek kartal aynı dişi kartala âşık olması üzerine dişi kartalın kimi seçeceği hususunda bir tartışma içerisindedir. Bu bağlamda yarıcı

---

¹³ Susan Schibanoff *Chaucer's Queer Poetics: Rereading the Dream Trio* çalışmasında Chaucer'ın “Doğa'yı kişileştiren ilk İngiliz şairi” olduğunu ileri sürer (2015, s. 199). Bu bağlamda, şiirin aynı zamanda İngiliz edebiyatının ilk fablı olarak da kabul edilir.

kuşlar, su kuşları, tohum yiyen kuşları (seed birds) ve solucan yiyen kuşlardan (worm-birds) oluşan hiyerarşik bir sisteme sahip olan mecliste hiyerarşinin en üst sırasında olan yırtıcı kuşlardan başlamak üzere sırayla, tohum yiyen ve sonrasında solucan yiyen kuş gruplarının sözcüleri konuşur. Dişi kartalın bu üç erkek kartaldan kimi seçeceğiyle ilgili görüş ve önerilerini dile getirirler. Fakat son sözü düzeni sağlayarak Doğa söyler ve dişi kartalın kimi seçeceğine karar vermesi için bir yıl süre talep etmesi üzerine ona bir yıl süre verir. Eser St. Valentine günü çerçevesinde kutlama havasıyla neşe içinde kuşlar şarkılar söylerken şairin rüyasından uyanmasıyla biter. Bu bağlamda, Tison Pugh'un *An Introduction to Chaucer* isimli kitabında belirttiği üzere ahlaki bir mesaj verme kaygısı güden diğer "dream vision" eserlerinin aksine *Kuşlar Meclisi* yalnızca metnin verdiği keyfi över. Dolayısıyla, eser "okumadan haz almak uğruna "dream vision" geleneğinin didaktik amacı feda edilebilir" olduğunun kanıtı niteliğindedir (Pugh, 2013, s. 26).

Kuşların bu şekilde hiyerarşik bir sistemde bir mecliste toplanması Chaucer'in farklı göndermelerde bulunmasına ve İngiliz toplumundaki değişimi gözler önüne sermesine olanak sağlar. Öyle ki, asil (royal) olarak nitelendirdiği erkek kartalların ilkinin kendini şövalye gibi göstermesi aracılığıyla saray aşkı (courtly love) geleneğini alaya alan Chaucer, şövalyelik ruhunun gitgide yok olduğuna dikkat çeker. Dahası Chaucer'in bu eseri saray eğlencesi¹⁴ olarak yazması ve eserinde asil kartal gibi aristokrasiyi simgeleyen çeşitli kategorilerden kuşları anlatması kendisinin de üyesi olduğu İngiliz Parlamentosu'nu ima ettiği konusunda fikirler ortaya atılmasına yol açar (Olson, 1980, s. 65). Bu durum eserin çoğunlukla İngiliz toplumundaki sınıf sistemine yapılan bir hiciv olarak kabul edilmesine sebep olmuştur (Cowgill, 1975 s. 322). Nitekim, eserde kuşların da tıpkı insanlar gibi farklı gruplar halinde yaşadığı sembolize edilse de Chaucer'in bunu bir hiciv unsuru olarak görmediği düşünülmektedir. Victoria Rothschild'in "The Parliament of Fowls: Chaucer's Mirror up to Nature?" çalışmasında da dile getirdiği üzere eserde gözler önüne serilen hiyerarşi "toplumsal" değil "doğaldır" çünkü doğa sınıfsal fark gözetmez (1984, s. 174). Doğada her canlının düzen içinde bir yeri ve farklı özellikleri vardır dolayısıyla hayvanlar arasındaki bu ayrım Orta Çağ İngiltere'sindeki köylü, köy ağası, tüccar ya da din adamı gibi sınıfsal ayrımlara eşit görülemez (Stone, 1987, s. 126). Buna ek olarak, Barry Windeat "Courtly Writing" adlı makalesinde Chaucer'a kadar süregelen dönemde toplumun farklı sınıflarının çeşitli kuş türlerine benzetme geleneğinin olduğunu şöyle açıklar: "Kuşların gruplara ayrılması insanların grup ve topluluklara ayrılmasıyla paralellik gösterir. Kur yapma ve kuşların performansları ve şarkılarının rolü, saray eserleri ile insanoğlunun aşkı ve şiir aşkına adanmışlığı arasında birçok geleneksel analogi kurar" (2006, s. 102). Bu bağlamda, Chaucer'in kuş sembolizmi aracılığıyla -tam olarak sınıfsal farklılıklar üzerinden olmasa da- döneminin toplumu ile doğal yaşam arasında paralellikler kurduğunu düşünmek yanlış olmayacaktır.

¹⁴ Bu çerçevede, Barry Windeat "Courtly Writing" isimli makalesinde belirttiği üzere *Kuşlar Meclisi* üç talibi arasında kararsız kalan ve bu taliplerden birinin İkinci Richard olduğu bilinen Bohemialı Anne için yazıldığı varsayılır (2006, s. 106).

Chaucer *Kuşlar Meclisi*'nde öncelikle *bestiary* kitaplarındaki gibi çeşitli kuşlardan ve özelliklerinden derlenen bir katalog ortaya koyar. Öyle ki, Chaucer'ın kuşlar âlemini tasviri su kuşundan atmacaya, şahinden bildircına, doğandan tarlakuşuna kadar çeşitli kuşları ve karakteristik özelliklerini içerir. Lisa J. Kiser'e göre kuşlar arasındaki toplumsal ayrımın temellerini atan da bu katalogdur çünkü Chaucer kuşları kendilerine atfedilen sembolik özellikleriyle birlikte verir:

[...] solucan yiyen kuşlar (worm birds) iğrenç şeyler yedikleri (insan perspektifinden bakıldığında) için alt sınıftandır (326); kumru iyi bir kuştur çünkü evlenmeyi seçer (insana has toplumsal bir uygulama) ve her zaman eşine sadıktır (355), aşkta sadakat insana has bir erdemdir [...] (Kiser, 2001, s. 48)

Diğer bir deyişle, her kuş insanoğlunun yarattığı kategoriler içerisinde, değer ve ilgi alanları dâhilinde ele alınır fakat kuşlar için uygun olmayan sıfatlarla nitelendirilir. Bu bağlamda Chaucer'ın her kuşu betimlediği kısım insan karakterlerine ayna tutar:

İhtiyatlıdır kaz; zalimdir guguk kuşu
Her zaman şehvetle doludur papağan
Kendi türünün yok edicisidir erkek ördek
Zinanın öcünü alandır Leylek
Oburlukla doludur kızgın karabatak
Bilgedir kuzgun; kaygılıdır sesi karganın
Uzun ömürlüdür ardıkuşu; kırağı kaplıdır tarla ardıcı (1987, s. 138-139).

Chaucer'ın kuşların tasvirinde kullandığı özellikler *bestiary* kitaplarında bu hayvanlara atfedilen genel özelliklerdir. Richard Barber ve T.H. White'ın *bestiary* çevirilerine bakıldığında Chaucer'ın da dile getirdiği üzere kuşlar arasında en ihtiyatlı olanı kaz olarak gösterilir, öyle ki insan kokusunu en çabuk hissedenler de yine kazlardır (Barber, 1993, s. 169). Benzer bir şekilde, karga ilk olarak ötüşü dolayısıyla kehanetlerde bulunan kuş olarak tasvir edilir ve insanların başına gelecek felaketleri önceden bildirdiğine inanılır. Dolayısıyla sesinin kaygılı olması insanoğlunun başına gelecek felaketlerden haberdar olmasına bağlanabilir. Diğer bir yandan, yavrularına karşı aşırı korumacı olmaları ve uçmaya başladıklarında yavruları güçten düşer diye korkup onlara eşlik etmeleri ve onları beslemeye uzun süre devam etmelerinden ötürü karga *bestiary* kitaplarında aynı zamanda “caring” yani “şefkatli” bir kuş olarak da betimlenir (White, 1960, s. 142). Chaucer'ın eserinde bu bilgileri kullanması onun *bestiary* kitaplarına ne denli aşina olduğunun göstergesi olsa da şair bu geleneğin hayvanlara yüklediği ahlaki ve dini öğretiyi kendi eserinde açık bir şekilde aktarmaz. Kuşların bir araya gelmesini anlatan şair ahlaki boyuttan ziyade farklı kuş türlerinin Doğa'nın huzurunda eşlerini seçmek üzere toplanmalarının alegorisini vurgular:

Nasıl anlatsam size? Her türden kuş
Tüyleri, formu ve endamıyla var olan yeryüzünde
Sizin de bildiğiniz o malum yerde toplanmış
Soylu Doğa tanrıçasının huzurunda.
Ve içten hareketler sergilenir her biri tarafından
Seçmek için can yoldaşını onun da rızasıyla
Ya da eşini incelikli bir tavırla (1987, s. 139).

Dolayısıyla aşk ve sevgi bu alegorik şiirin merkezinde yer alır. Öyle ki, aşk konusunda başarısızlığından ötürü aşk arayışında olan anlatıcının “öğrenmenin çok uzun hayatın ise çok kısa bir süreç” olduğunu aşk geleneğini ve tutumlarını öğrenmenin zor olduğu kadar sevgilinin peşinden gidip onun kalbini kazanmanın da zor olduğunu anlatmasıyla başlar. *Chaucer's Open Books: Resistance to Closure in Medieval Discourse* kitabında Rosemarie Potz McGerr *Kuşlar Meclisi*'nin “aşkın önemini göstermek için aşkı toplum, doğa ve dille ilişkilendirilerek aristokratik bir oyun olan Saray Aşkını Doğa'ya” taşıdığını ileri sürer (2015, s. 79). Bu bağlamda, kuşların aşk ve dişi kartalın eş seçmesi üzerinde tartıştığı eserde Chaucer doğal yaşam üzerinden kendisinin de bizzat yakından tanıdığı saray çevresindeki aşkları ve evlilikleri anlatır. Fakat aşk üzerine yapılan bu tartışmalar boşadır çünkü aşk sözle anlatılamaz dolayısıyla eser dişi kartalın eşini seçmek için bir yıl süre istemesiyle başladığı gibi biter, bir sonuca bağlanmaz.

3. Sonuç

Sonuç olarak kökü antik çağlara dayanan *bestiary* geleneği geçmişten *Etimoloji*, *Hexameter* ve *Physiologus* gibi çeşitli kaynaklardan beslenerek ve hatta değişime uğrayarak günümüze kadar gelmiştir. Bu bağlamda, genelde kıssadan hisse verme amacı güden ve doğanın önemli bir parçası olan hayvanların bir kataloğu olmaktan çok dini ve ahlaki bir öğreti vermek için yazılan *bestiary*ler zaman içerisinde hayvanlara insani özellikler atfederek edebi eserlerde hayvanların kişileştirilmesine ve sembolik anlamlar yüklenmesine zemin hazırlamıştır. Bu çerçevede, Chaucer'ın eserlerinde de kendini sık sık kendini gösteren *bestiary* geleneği hayvanların sembolik anlamlarından faydalanarak insanları aydınlatıp yalnızca eğlendirmeyi değil aynı zamanda bir ahlak dersi vermeyi amaçlayan yazar için kullanılması oldukça elverişli bir araç haline gelmiştir. Öyle ki, oldukça yozlaşmış bir döneme tanıklık eden Chaucer için hayvan sembolizminin eserlerinin hem didaktik hem de eğlendirici olmasına olanak sağlamıştır.

Bu bilgiler ışığında “dream vision” geleneğiyle yazılan *Şöhret Evi* ve *Kuşlar Meclisi* adlı alegorik şiirleri incelendiğinde Chaucer'ın hayvan sembolizmini iki farklı şekilde kullandığı görülmüştür. Didaktik olma çabasının daha ağır bastığı *Şöhret Evi*'nde Chaucer her şeyi bilen Tanrı, insanı kucaklayan koruyup kollayan Hz. İsa, ve yol gösterici gibi farklı sembolik anlamlarda kullanılan “Kartal” imgesini kullanmıştır. Bunun yanı sıra Chaucer, Kartal aracılığıyla hem şaşkınlık ve korku içindeki şairi hem de okuyucuyu yer çekimi ve sesin dağılımı gibi bilimsel bilgilerle ve Hristiyanlık çerçevesinde ahlaki öğretilerle aydınlatmıştır. Bu yolla *bestiary*lerde betimlendiği üzere insanların da tıpkı kartallar gibi gözlerine inen sis perdelerinden kurtulup ilahi ışığı görebilmelerini sağladığı vurgulanmış dolayısıyla bu eserde kartalın bilgeliğiyle şairi ve okuyucuyu eğiten bir öğretmen niteliğinde olduğu görülmüştür. Öte yandan, bu denli ciddi ahlaki ve bilimsel konuların bir Kartal tarafından verilmesi ve şairle kartal arasındaki gülünç konuşmalar okuyucuyu bilgilendirdiği kadar eğlendirir de.

Kuşlar Meclisi adlı şiirinde ise Chaucer'ın okuyucuyu neşelenme ve eğlendirme amacı daha baskındır. Şiir çeşitli türden kuşların betimlenmesi ve karakteristik özelliklerinin verilmesi Orta Çağ *bestiary* eserlerini hatırlatsa da *bestiary* eserlerinin odak noktası olan ahlaki ve dini öğreti Chaucer'ın bu eserinde neredeyse yoktur. Öyle ki, Chaucer'ın farklı türlerde olan

kuşlardan oluşan bir meclisi anlatması döneminin toplumsal sınıflarını ve parlamentosunu sembolize ettiği düşünülse de eserde aşk temasının merkeze alınması ve şarkılarla festival havasında bitmesi şiiri politik bir hiciv olmaktan ve ders verme çabasından uzaklaştırmıştır. Diğer bir yandan alegorik olan bu şiirin Bohemialı Anne'in üç talibi arasından İkinci Richard'ı seçip onunla evlenmesini kutlamak için yazıldığı göz önünde tutulmuş, St. Valentine Günü yani Sevgililer Günü'nde geçen eserin kuşların şarkılar ve cıvıltılarıyla şölenvari bir atmosferde anlatılmıştır. Dolayısıyla Chaucer iki eserinde kullandığı hayvan sembolizmini farklı amaçlara hizmet etmekte bu da Chaucer'ın ne kadar çok yönlü bir yazar olduğunu bir kez daha gözler önüne sermektedir.

KAYNAKÇA

- Barber, R. (1993). *Bestiary: Being an English Translation of the Bodleian Library, Oxford M. S Bodley 764*. Woodbridge: Boydell Press.
- Baum, F. P. (Dec., 1941). "Chaucer's The House of Fame". *ELH*. 8: 4, 248-256, The Johns Hopkins University Press: JSTOR, <http://www.jstor.org/stable/2871581>
- Baxter, R. (1998). *Bestiaries and Their Users in the Middle Ages*. Gloucestershire: Sutton Publishing, Chaucer, G. (1987). "The House of Fame". *Love Visions*. Çev. Brian Stone. New York: Penguin Books.
- Chaucer, G. (2006). *Canterbury Hikayeleri*. Çev. Nazmi Ağıl. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Chaucer, G. (1987). "The House of Fame" *Love Visions*. Çev. Brian Stone. New York: Penguin Books.
- Chaucer, G. (1987). "The Parliament of Birds". *Love Visions*. Çev. Brian Stone. New York: Penguin Books.
- Clark, W. B. ve M. T. McMunn, (Ed.) (1989). *Beast and Birds in the Middle Ages: The Bestiary and Its Legacy*. Philadelphia: University of Philadelphia Press.
- Cranin, G. (1941). *The Bestiary and the Medieval Mind-Some Complexities*. *Modern Language Quarterly* II. 191-98.
- Colins, A. (1913). *Symbolism of Animals and Birds Represented in English Church Architecture*. M.S Tezi. New York: McNBride, Nast & Company.
- Cowgill, B. K. (1975). The "Parlement of Foules" and the Body Politic. *The Journal of English and Germanic Philology*, 74(3), 315–335. <http://www.jstor.org/stable/27707923>.
- Evans, E. P. (1896). *Animal Symbolism in Ecclesiastical Art*. New York: Harry Holt.
- Kaya, M. (2014). "Aristoteles'in Ruh Anlayışı". Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı 18, 91-98.
- Kerns, B. (2011). "Gregory the Great and The Bestiary". *Cistercian Studies Quarterly*; 46:4, 403.
- Kiser, J. L. (2001). "Chaucer and the Politics of Nature". *Beyond Nature Writing: Expanding the Boundaries of Ecocriticism*. (Ed.) Karla Armbruster ve Kathleen R. Wallace. Charlottesville: The University Press of Virginia.
- McGerr, R. P. (1998). *Chaucer's Open Books: Resistance To Closure In Medieval Discourse*. Gainesville: University Press of Florida. *eBook Academic Collection (EBSCOhost)*. Web. 26 May 2015.
- Olson, P. A. (1980). "The Parlement of Foules: Aristotle's Politics and the Foundations of Human Society". *SAC* 2, 53-80. Web. 29 Mayıs 2023.
- Overbeck, P. T. (1975). "Man of Gret Auctorite" in Chaucer's "House of Fame". *Modern Philology* 73: 2, 157-161. The University of Chicago Press Stable, JSTOR, <http://www.jstor.org/stable/436330>.

- Payne, A. (1990). *Medieval Beasts*. New York: New Amsterdam Press.
- Powrie, S. (2010). "Alan Of Lille's Anticlaudianus As Intertext In Chaucer's House of Fame." *Chaucer Review* 44.3: 246-267. *Art Source*. Web. 25 May 2015.
- Pugh, T. (2013). *An Introduction To Geoffrey Chaucer*. Gainesville: University Press of Florida, *eBook Academic Collection (EBSCOhost)*. Web. 27 May 2015.
- Rothschild, V. (May, 1984). "The Parliament of Fowls: Chaucer's Mirror up to Nature?" *The Review of English Studies, New Series*, 35: 138, 164-184.
- Salisbury, J. (2011). *The Beast Within: Animals in the Middle Ages*. London: Routledge.
- Schibanoff, S. (2006). *Chaucer's Queer Poetics: Rereading The Dream Trio*. Toronto: University of Toronto Press, *eBook Academic Collection (EBSCOhost)*. Web. 27 May 2015.
- Stone, B. (1987). "Introduction to *The House of Fame*". New York: Penguin Books.
- Van D., C. (2012). "Introduction: In Hir Corages: Chaucer and the Animal Real". *Rethinking Chaucerian Beasts*. London: Palgrave Macmillan.
- White, T. H. (1960). *The Bestiary: A Book of Beasts*. New York: Capricorn Books,
- Windeat, B. (2006). "Courtly Writing". *A Concise Companion to Chaucer*. Ed. Corainne Saunders. Oxford: Blackwell Publishing.

EXPANDED SUMMARY

Animals, as the nearest creatures to humans in the hierarchy of existence, have played important roles in human life throughout history. They have frequently provided food and clothing, easing human existence. Furthermore, during the Middle Ages, animals, which were largely used in agriculture and transportation, evolved from mere prey to faithful companions of humans in various facets of life. The tremendous impact of animals on human life fuelled a growing desire to comprehend and investigate these beings, resulting in the frequent usage of animal motifs and symbols in literature. Thereby, the popularity of "bestiaries," which were catalogues that provided information about animals through descriptions and images, grew during the Middle Ages. The ancient bestiary tradition had evolved drawing on sources such as *Etymology*, *Hexameter*, and *Physiologus*. In this framework, bestiaries were more than just animal catalogues; they were literary works that tried to impart moral lessons and religious teachings by viewing animals as intrinsic components of nature. Bestiaries over time assigned human attributes to animals, leading to their personification and symbolic interpretations in literary works. In this sense these bestiaries, often known as "animal symbolism" volumes in English, were invaluable resources for deciphering the symbolic meanings of numerous animals during the religious-dominated era of the Middle Ages, establishing itself as a popular tradition and a source of inspiration for many literary works. As popular forms of narration on real and imaginary animals, bestiaries are compilations with sources going back to the distant past, the mythologies of Rome, Greece and Egypt. Building upon the bestiary tradition of the Middle Ages, this study focuses on the works of Geoffrey Chaucer (1340-1400), considered the first great poet of England and English literature, specifically "The House of Fame" and "The Parliament of Birds," to explore how he absorbed this tradition into his works by investigating his use of animal symbols. Chaucer, noted for his diverse approach, used animal symbolism to entertain readers without didactic intents at times, and at other times to convey insights into

religion and scientific matters. When analysing Chaucer's allegorical poems written in the tradition of the "dream vision," it is clear that he used animal symbolism in two ways. In "The House of Fame," where the didactic endeavour is more prominent, Chaucer uses the image of the "Eagle" symbolically, representing the all-knowing God, Jesus Christ's protective and nurturing figure, and a guiding force. In addition, through the Eagle, Chaucer enlightens both the befuddled and scared poet and the reader with scientific knowledge about gravity and sound dispersion, as well as moral lessons within the context of Christianity. In "The Parliament of Birds," the emphasis is more on entertaining and delighting the reader. While the poem involves the depiction of various species of birds and their characteristic traits which is not only reminiscent of Medieval bestiary works, but also interpreted as an allegory of the social classes and parliament of his time, the moral and religious teachings that are the central focus of bestiaries are largely absent in Chaucer's work. However, the central focus on the theme of love in the poem and its ending with songs and a festive atmosphere deviate it from being a political satire or an instructional effort. In doing so, Chaucer provided a unique viewpoint on the bestiary tradition, departing from the tradition's focus on Christian precepts. Instead, he wanted to entertain and educate readers by demonstrating the flexibility and significance of animal symbolism in his creative works.